



Brüssel, 16.3.2016
COM(2016) 155 final

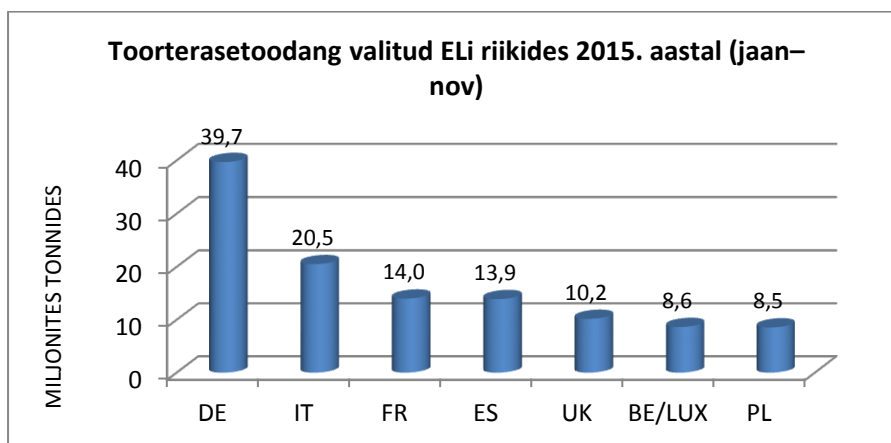
**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, EUROOPA ÜLEMKOGULE,
NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE,
REGIOONIDE KOMITEELE JA EUROOPA INVESTEERIMISPANGALE**

Terasetööstus: püsivate töökohtade ja Euroopa majanduskasvu kaitsmine

1. EUROOPA TERASETÖÖSTUS JA SELLE PEAMISED PROBLEEMID

Tugev tööstuslik baas on oluline Euroopa majanduskasvu seisukohast, püsivate töökohtade säilitamiseks ja meie konkurentsivõime parandamiseks maailmaturul.

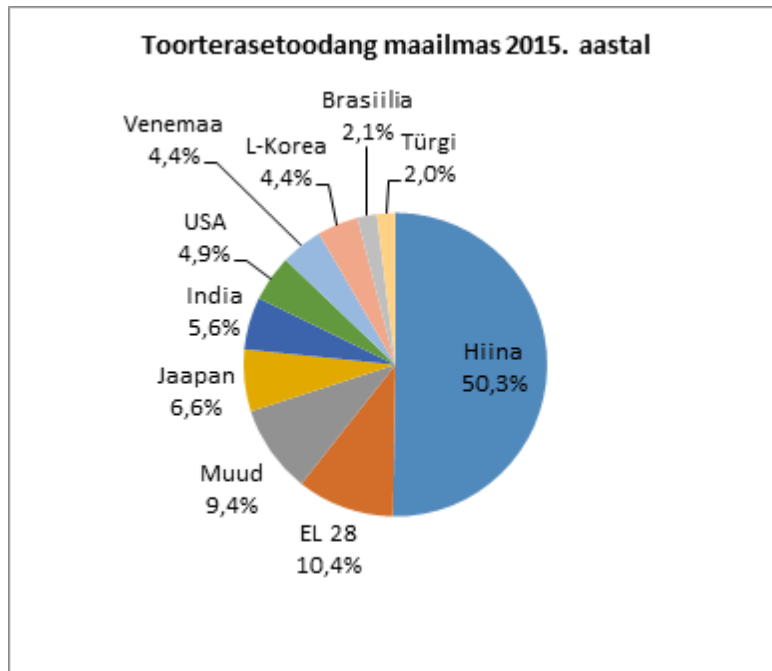
Tugev terasesektor on mitme tööstusliku väärtusahela aluseks. Euroopa terasesektori aastane käive¹ on 166 miljardit eurot ja see moodustab 1,3 % ELi SKPst. 2015. aastal andis terasesektor otseselt tööd 328 000 inimesele ja kaudsete töökohtade kaudu veelgi rohkematele inimestele. Euroopa terasesektorit iseloomustavad ajakohased, energiatõhusad ja vähese CO₂-heitega tehased, kus toodetakse maailmaturule suure lisaväärtusega või nišitooteid, mis rajanevad suurepärasel teadus- ja arendustegevuse võrgustikul. Euroopa Liit on Hiina järel teine terasetootja ja toodab ligikaudu 170 miljonit tonni tooterast aastas. Euroopa terasetööstus on maailmas jätkuvalt juhtival kohal kõrgtehnoloogiliste spetsialiseeritud toodete segmendis.



Hoolimata suurest potentsiaalist on Euroopa konkurentsipositsioon maailma teraseturul paari viimase aasta jooksul halvenenud. Ehkki üleilmne nõudlus oli majandus- ja finantskriisi järel püsivalt kõrge, on majanduskasvu aeglustumisel Hiinas ja teistes tärkava turumajandusega riikides alates 2014. aastast olnud negatiivne mõju terase nõudlusele maailmaturul. Lisaks on vaba tootmisvõimsus teatavates kolmandates riikides, eelkõige Hiinas, oluliselt suurenenud. Ainuüksi Hiina tootmisvõimsuse ülejääk on hinnanguliselt 350 miljonit tonni,² mis on peaaegu kaks korda suurem liidu aastatoodangust.

¹ 2014.

² Erinevus OECD 2015. aasta andmetes märgitud tootmisvõimsuse ja tegeliku terasetootmise vahel (Maailma Teraseühenduse 2015. aasta andmed).



Terasetoodangu ülejääk on viimasel ajal põhjustanud ekspordi plahvatusliku suurenemise, mis on maailma teraseturgu destabiliseerinud ja langetanud kogu maailmas terase hinda. Terase import Hiinast ELi on viimase kolme aasta jooksul järsult kasvanud. Mahtude kasvamise tõttu on teatavate terastoodete turuhind vähenenud kuni 40 %. Mõni kolmas riik on sellele reageerinud kaubanduspiirangute kehtestamisega ja muus vormis kaubandustõketega. Lisaks on tootmisvõimsuse ülejääk põhjustanud enneolematu ebaõiglaste kauplemistavade laine, mis moonutab üleilmseid võrdseid konkurentsitingimusi. Selliste kauplemistavade tõttu kandub üleilmse tootmisvõimsuse ülejäägi surve ebaproportsionaalselt Euroopa tootjatele ja nende töötajatele. Ainuüksi 2015. aastal ja 2016. aasta alguses pidi komisjon algatama kümme uut uurimist terasega seotud ebaõiglaste kauplemistavade asjus.

Nendele asjaoludele lisanduvad mitu pikaajalist probleemi, mis nõuavad jõulist sekkumist Euroopa tasandil, et aidata terasesektoril kohanduda, olla innovatiivne ning kasutada oma potentsiaali, mis tuleneb kvaliteedist, tipp tehnoloogiast ja kõrge kvalifikatsiooniga tööjõust. Terasetööstus, liikmesriigid ja ELi institutsioonid peavad reageerima kooskõlastatult.

2. PROBLEEMIDE TEADVUSTAMINE

Kirjeldatud arengusuundadele reageerimiseks on vaja lühiajalisi ja pikaajalisi meetmeid. Teatavaid meetmeid on juba võetud, kuid vaja on jätkuvaid ja tõhusaid ühiseid meetmeid, et eri probleemidele kiiremini piisavaid lahendusi leida. Terasesektori olukorra leevendamiseks ja moderniseerimiseks on vaja parimal viisil kasutada kõiki kättesaadavaid vahendeid.

Euroopa terasetööstuse olukord on komisjoni jaoks tähtsal kohal. 2016. aasta veebruaris korraldas komisjon seetõttu kõrgetasemelise konverentsi energiamahukate tööstusharude kohta, et teha kokkuvõtteid praeguses olukorras võetud meetmetest, kaasa arvatud 2013. aasta

terasesektori tegevuskava³ rakendamises. Probleem oli 2015. aasta novembris ja 2016. aasta veebruaris arutlusel ka konkurentsivõime nõukogus, samuti 2015. aasta detsembris Euroopa Parlamendis seoses resolutsiooniga „Euroopa jätkusuutliku mitteväärismetallide tööstuse väljaarendamine”⁴. Energiamahukate tööstusharude kõrgetasemeline tööühm on kõigile asjaomastele sidusrühmadele arutelude pidamise foorumiks.

Komisjon rakendab ja tõhustab tööstusele kohest leevendust pakkuvaid ning võrdseid tingimusi taastavaid meetmeid. Kuid ühised jõupingutused peavad jätkuma. Ainuüksi lühiajalistest meetmetest ei piisa energiamahukate tööstusharude, nagu seda on terasetööstus, pikaajalise konkurentsivõime ja jätkusuutlikkuse tagamiseks. Selliste tööstusharude tulevik sõltub nende ajakohastumis- ja innovatsioonivõimest. Varasemate meetmete tulemusena on ELi terasetööstus muutunud dünaamilisemaks, innovatiivsemaks ja kliendikeskseks. Neid meetmeid tuleb toetada ja kiirendada, kui tahame praeguseid probleeme lahendada.

Euroopa Liit ja liikmesriigid saavad terasetööstust ja teisi energiamahukaid tööstusharusid abistada investeringute edendamise ja soodsa ettevõtluskeskkonna loomisega. Sellele eesmärgile aitavad kaasa ka komisjoni selge rõhuasetus tööhõivele ja majanduskasvule, samuti strateegilised algatused, nagu investeerimiskava ja kapitaliturgude liit, ühtse turu strateegia, digitaalse ühtse turu strateegia, energialiit või ringmajanduse pakett. Lisaks saab vajalike reformide rakendamiseks ja mitteväärismetallide tööstuse vältimatu ümberkorraldamise käigus tekkivate probleemide vähendamiseks kasutada mitut Euroopa rahastamisvahendit. Neid tuleks täiel määral ja kiirkorras tarvitusele võtta.

A. TÕHUS JA VASTUTUSTUNDLIK KAUBANDUSPOLIITIKA

Ühised sammud kaitse tugevdamiseks ebaõiglaste kaubandustavade vastu

Komisjon on kehtestanud rekordarvu kaubanduse kaitsemeetmeid, et kõrvaldada dumpingu negatiivne mõju Euroopa terasetööstusele. Liidu meetmete tulemuslikkust ja tõhusust saab aga oluliselt tõhustada, kiirendada ja parandada, kui liikmesriigid komisjoni tegevust toetavad.

Praegused meetmed kaubanduse kaitsemeetmete tugevdamiseks

Terasetoodetega seoses on võetud kokku 37 kaubanduse kaitsemeetet, millest 16 on seotud Hiinast pärit impordiga. Meetmete vastuvõtmise kiirus on suurenenud – 2014. aastal kehtestati viis meetet ja 2015. aastal seitse meetet. Komisjon võtab kasutusele täiendavaid vahendeid, näiteks algatab ta nüüd uurimisi ka kahju tekkimise ohu korral. Lisaks tagab komisjon, et tööstusharule pakutakse tegelikku leevendust oluliselt enne ajutiste meetmete kehtestamist. Selle saavutamiseks registreeritakse import enne ajutiste meetmete vastuvõtmist. See võimaldab komisjonil kohaldada lõplikke dumpinguvastaseid tollimaksusid tagasiulatuvalt kolm kuud enne ajutiste meetmete vastuvõtmist, kui asjaomased õiguslikud tingimused on täidetud.

³ COM (2013) 0407.

⁴ P8_TA(2015)0460/ A8-0309/2015.

Täiendav tegevus protsessi kiirendamiseks

Komisjon võtab kohe kasutusele kõik võimalused, et ajutiste meetmete vastuvõtmist veelgi kiirendada. Näiteks on praegu tavaks enne ajutiste meetmete vastuvõtmist konsulteerida liikmesriikidega komitees, kuid selle asemel on võimalik kasutada rohkem kirjalikke konsultatsioone. Äärmiselt kiireloomulistel juhtudel võib ajutisi meetmeid kehtestada ka pärast liikmesriikide teavitamist. Komisjon optimeerib veelgi oma sisemenetlusi, järgib küsimustikele vastamise tähtaegade pikendamise taotluste korral rangemat lähenemisviisi ning kiirendab võimaluse korral ärakuulamise nende grupeerimise teel. See võimaldab kogu menetlust vähemalt ühe kuu võrra kiirendada.

Kaubanduse kaitsevahendite moderniseerimine

- Et liidu meetmete tulemuslikkust ja tõhusust veelgi parandada, tuleb ELi kaubanduse kaitsevahendeid ajakohastada. Komisjon esitas juba kolm aastat tagasi sellekohase ulatusliku paketi⁵. Euroopa Parlament võttis oma raporti vastu esimesel lugemisel. Kuid liikmesriigid on nõukogus kõnealuse paketi heakskiitu seni takistanud. Nüüd on viimane aeg sõnadelt tegudele minna ja ajakohastamispakett kiiresti vastu võtta.
- Hiljutised kogemused näitavad ka, et võttes arvesse institutsioonidevahelisi arutelusid ja viimaseid suundumusi, tuleb kaaluda täiendavate reformide läbiviimist: näiteks väiksema tollimaksu reegli kaotamist tuleks kohaldada ka terasesektorile ja üldisemalt olukordades, kus eksportiva riigi turg on märkimisväärselt moonutatud. Lisaks võib seoses kahjumarginaali arvutamisega olla asjakohane sihtkasum paremini kindlaks määrata, et tagada kahju piisav kõrvaldamine.
- Saab ja tuleks võtta täiendavaid meetmeid, mis eeldavad alusmääruste muutmist⁶. Näiteks tuleks kohandada vahetähtaegu, mis on kehtestatud huvitatud isikute väljavõttelise uuringu koostamiseks või huvitatud isikute reageerimiseks oluliste faktide ja kaalutluste teatavakstegemisele. Lisaks tuleks oluliselt lühendada liikmesriikidega konsulteerimise protsessi. See võimaldaks kogu menetlust kuni kahe kuu võrra kiirendada⁷.

⁵ ELi kaubanduse kaitsevahendid erinevad teistes õigussüsteemides ettenähtust, sest need nõuavad liikmesriikide kaasamist uurimiste peamistesse etappidesse. Komisjonilt nõutakse väiksema tollimaksu reegli kohaldamiseks muu hulgas täieliku liidu huvide analüüsi teostamist ja kahju üksikasjalikku arvutamist. Väiksema tollimaksu reegli kohaselt on dumpinguvastase tollimaksu määr võrdne dumpingumarginaaliga või kahjumarginaaliga, olenevalt sellest, kumb neist on väiksem. Tulemuseks on väiksemad tollimaksud. See reegel on ELi dumpinguvastaste õigusaktide kohaselt kohustuslik, samal ajal kui WTO eeskirjade kohaselt on see vaid soovituslik. Kaubanduspartnerid ELi suhtes sarnases olukorras väiksema tollimaksu reeglit ei kohalda.

⁶ Kooskõlas komisjoni parema õigusloome suunistega (SWD(2015) 111)

⁷ Selle eesmärgi saavutamine lähendaks liitu oluliselt kaubanduse kaitsemeetmete kehtestamise kiirusele teistes õigussüsteemides, seda hoolimata rangemast ja keerukast õigusraamistikust. Seda on siiski võimalik saavutada vaid liikmesriikide ja tööstusharu aktiivse toetuse kaudu.

- Komisjon kutsub kaasseadusandjaid üles käsitlema probleemi kiireloomulisena ja on valmis kiiresti esitama eespool nimetatud täiendavate reformide ettepanekud.

Peale selle teeb komisjon praegust olukorda ja probleemi tõsidust arvesse võttes ettepaneku terasetoodete eelkontrollisüsteemi kehtestamiseks. Eelkontrollimeetmed on ette nähtud ELi kaitsemeetmetena ja need põhinevad impordilitsentside automaatsel süsteemil, mille saab kasutusele võtta olukorras, kus suundumused impordis ähvardavad liidu tootjatele kahju põhjustada.

Lisaks saavad sidusrühmad käimasoleva avaliku konsultatsiooni raames avaldada arvamust teatavate ELi kaubanduse kaitsemeetmete osade kohta: võttes arvesse Hiina WTOga ühinemise protokollis teatavate sätete peatset aegumist, analüüsib komisjon, kas ja kuidas peaks EL pärast 2016. aasta detsembrit muutma Hiina kohtlemist dumpinguvastastes uurimistes. Enne selles küsimuses seisukoha võtmist teostab komisjon põhjaliku mõjuhindangu ja konsulteerib sidusrühmadega. Mõjuhindangus analüüsitakse põhjalikult võimalikke majanduslikke ja sotsiaalseid mõjusid, mida muudatused Hiina kohtlemises võivad põhjustada, pöörates tähelepanu eriti tööhõivele ja võttes arvesse erinevusi liikmesriikide vahel. 2016. aasta veebruaris algatatud avaliku konsultatsiooni eesmärk on koguda sidusrühmadelt tagasisidet komisjoni pakutud variantide kohta. Komisjon on seisukohal, et selles küsimuses ei saa otsuseid teha ilma olulise üleminekuajaperioodi ja leevendavate meetmeteta.

Võitlemine üleilmse tootmisvõimsuse ülejäägi põhjustega

Lisaks meetmetele, mida võetakse üleilmse tootmisvõimsuse ülejäägi leevendamiseks, võitleb komisjon koos oma peamiste partneritega probleemi algpõhjustega. Üleilmne probleem nõuab üleilmset lahendust.

Üleilmsete võrdsete tingimuste taastamiseks teeb komisjon peamiste partneritega koostööd eri foorumite kaudu.

- Kahepoolsel tasandil on komisjon alustanud terase kontaktrühma koosolekuid Hiina, Jaapani, India, Venemaa, Türgi ja Ameerika Ühendriikidega. Terasse kontaktrühma koosolekud Jaapani ja Hiinaga toimusid 8. ja 10. märtsil 2016, kus komisjon käsitles konkreetselt tootmisvõimsuse ülejäägi küsimust. Komisjon tõhustab ja tihendab kohtumisi mõnega meie peamistest terasekaubanduse partneritest, eelkõige Hiinaga.
- Mitmepoolsel tasandil osaleb komisjon aktiivselt OECD terasekomitees. Pärast seda, kui EL ja sarnase mõtteviisiga riigid väljendasid viimasel koosolekul muret tootmisvõimsuse ülejäägi pärast, eelkõige Hiinas puhul, korraldab komitee kõrgetasemelise sümposiumi, et otsida lahendusi tootmisvõimsuse ülejäägi vähendamiseks struktuurilise kohandamise kaudu.
- EL tuletab Hiinale WTOs meelde vajadust täita WTO ees võetud kohustusi läbipaistvuse ja subsiidiumidest teatamise kohta. EL tõstatab selle küsimuse WTOs 2016. aasta juunis Hiina kaubanduspoliitika vastastikuse läbivaatamise käigus. Komisjon uurib Hiina subsideerimiskavasid, sealhulgas terasesektoris. Komisjon kasutab kõiki asjaomaseid vahendeid ja tõstatab küsimuse G20 raames eesmärgiga tootmisvõimsuse ülejäägi probleem lahendada.

- Komisjon õhutab kolmandaid riike kohaldama piisavaid poliitikameetmeid, mis võtaks arvesse turu praegusi vajadusi. Komisjon peab läbirääkimisi riigiettevõtete tegevust ja subsidiidume käsitlevate eeskirjade kehtestamiseks vabakaubanduslepingute raames, jälgides tähelepanelikult subsidiidumidest teavitamist WTOs. Sellega seoses taotleb komisjon Hiinaga investeerimislepingu üle peetavates läbirääkimistes subsidiidume ja riigiettevõtteid käsitleva korra kehtestamist. Iga kaubanduslepingu üle peetavatesse läbirääkimistesse on kavas kaasata energiat ja tooraineid käsitlev peatükk, mis teenib eelkõige terasetööstuse ja teiste energiamahukate tööstusharude huvisid.

B. PRAEGUSED INVESTEERINGUD AJAKOHASTATUD JA JÄTKUSUUTLIKU TERASETÖÖSTUSSE

Investeeringud tulevastesse lahendustesse ja tehnoloogiatesse, et suurendada tööstusharu konkurentsivõimet

Terasesektor on silmitsi pikaajaliste probleemidega, mis nõuavad jätkuvaid investeeringuid murrangulisse tehnoloogiasse. Mitu ELi rahastamisvahendit toetavad terasetööstust aktiivselt selle ajakohastamisel, hõlbustades investeeringuid ja aidates kaasa innovaatiliste lahenduste väljatöötamisele ja rakendamisele. Neid võimalusi tuleks täiel määral ära kasutada.

Komisjon töötab selle nimel, et tagada olemasolevate rahastamisvõimaluste tõhus toetus tööstusharu ajakohastumispüüdlustele.

- Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fond (EFSI)⁸ aitab tuua innovatsiooni ka terasesektorisse, pakkudes tagatise suurema riskiga seotud innovatiivsete projektide rahastamiseks. EFSI pakub paindlikku toetust konkreetsetele projektidele, millega püütakse kõrvaldada turutõrkeid või lahendada mitteoptimaalseid investeerimisolukordi. Projektide edendajad saavad investeerimisprotsessi käigus abi ka Euroopa investeerimisnõustamise keskusest, et projektide kvaliteeti parandada ja investeeringuid ligi meelitada. Lisaks saavad äriprojektid end investoritele nähtavamaks teha Euroopa investeerimisprojektide portaali kaudu. EKP on juba andnud EFSI raames esimese laenu summas 100 miljonit eurot, millega aidatakse keskmise suurusega Itaalia terasetootjal teisi investoreid ligi meelitada. Kokku on kavas kaasata investeeringuid 227 miljoni euro väärtuses, mis võimaldab ettevõtetel oma tooteid, protsesse ja keskkonnatoimet ajakohastada ja optimeerida ning säilitada oma tegevusvaldkonnas liidriroll. Investeerimisnõustamise keskusega on juba kontakti võtnud teisedki terasetööstuse ettevõtted. Nüüdsest saavad ka ülejäänud ettevõtted nende uute rahastamisvahendite pakutavaid võimalusi ära kasutada.

⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. juuni 2015. aasta määrus (EL) 2015/1017, mis käsitleb Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fondi, Euroopa investeerimisnõustamise keskust ja Euroopa investeerimisprojektide portaali ning millega muudetakse määrusi (EL) nr 1291/2013 ja (EL) nr 1316/2013 – Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fond, ELT L 169, 1.7.2015, lk 1.

- EFSI pakutavad võimalused täiendavad muid ELi rahastamisvahendeid, nagu programm „Horisont 2020” ja struktuurifondid, ning neid saab ja tuleks optimaalselt kombineerida. Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondidest eraldatakse 44 miljardit eurot aruka spetsialiseerumise teadus- ja innovatsioonistrateegiates kindlaks määratud prioriteetidele. Tšehhi Vabariigi, Slovakkia, Hispaania, Soome ja Rootsi piirkonnad on lisanud oma prioriteetidesse terasetööstuse ajakohastamise toetamise. Koostöö terasega seotud prioriteete seadvate piirkondade vahel annab võimaluse kogemuste vahetamiseks tegevuspõhimõtete ja uute tehnoloogiate alal. Komisjon algatas 2015. aasta oktoobris integreeritud energiategnoloogia strateegilise kava, mis aitab näiteks rahalise toetuse ja regulatiivsete meetmete läbimõelduma kasutamise kaudu paremini suunata energiatõhususe valdkonnas teadusuuringuteks ja innovatsiooniks ette nähtud olemasolevaid toetusi ja poliitikameetmeid.
- Programm „Horisont 2020” ning Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondid koos uurimisinstituutide ja muude sidusrühmadega aitavad terasetööstusel arendada kogu väärtusahela ulatuses progressi võimaldavaid tehnoloogiaid ressursi- ja energiatõhususe valdkonnas. Terasesektori ajakohastamist toetab rohkem kui 50 miljoni euroga aastas ka söe ja terase teadusfond. Projekt terase tootmiseks eriti madala CO₂-heitega (ULCOS) ja selle jätkuprojektid, samuti programmi SPIRE⁹ avaliku ja erasektori partnerluse raames rahastatud projektid on selle heaks näiteks.
- Tooraineid käsitleva Euroopa innovatsioonipartnerluse kaudu teeb tööstusharu koostööd asjaomaste osalistega ELi, riiklikul ja piirkondlikul tasandil, et kiirendada innovatsiooni, millega tagatakse nii esmase kui ka teisese tooraine kindel ja jätkusuutlik tarnimine.

Inimestesse investeerimine

Euroopa terasetööstuse ajakohastamine tähendab investeringut inimestesse ja suuremaid töövõimalusi.

Sotsiaalse turumajandusena ei saa ega taha Euroopa olla konkurentsivõimeline madalate palkade või halvenevate töötingimuste ja sotsiaalsete nõuete arvelt. Euroopa konkurentsivõime peaks rajanema innovatsioonil, tipp tehnoloogial, kõrgemal kvaliteedil ja tõhusal tootmisel. Selle kõige jaoks on vaja silmapaistvate oskustega inimesi. Ajakohastatud ja konkurentsivõimelise terasetööstuse ülesehitamine, käitamine ja käiguhoidmine on võimalik ainult koolitatud tööjõu abil. Tööstusala oskusteabe ja kvalifitseeritud tööjõu, eriti noorte töötajate säilitamisel on ELi mitteväärismetallide tööstuse jaoks oluline väärtus. Seetõttu on vajadus investeerida inimressurssidesse tulevase uute oskuste tegevuskava keskmes, millest tõuseb kasu suurele hulgale majandussektoritele, sealhulgas terasetööstusele.

Mõnikord võivad struktuurikohandused põhjustada töökohtade kadumist. Sellel on tõsised sotsiaalsed tagajärjed asjaomastele töötajatele, nende perekondadele ja piirkondadele, kus nad elavad. Globaliseerumisega Kohanemise Euroopa Fond (EGF) võib kaasrahastada kuni 60 %

⁹ Sustainable Process Industry through Resource and Energy Efficiency – Jätkusuutlik töötlev tööstus ressursi- ja energiatõhususe abil.

selliste aktiivsete tööturumeetmete kogukuludest, mille eesmärk on hõlbustada suurte koondamiste korral töötajatel uue töökoha leidmist. Kogu mitteväärismetallide sektoris on EGF-i abiga juba aidatud ligikaudu 5 000 töötajat ning liikmesriikidel on võimalik ELilt selles valdkonnas täiendavat abi taotleda.

Tööstustegevuse ulatusliku ümberpaigutamise puhul on oluline toetada kohalikku majandust ja töötajaid, kellele see mõju avaldab. Selleks on EL välja töötanud rahastamisvahendid töötajate töölesobivuse toetamiseks ja restruktureerimise kahjulike sotsiaalsete tagajärgede leevendamiseks. Muutusteks ja restruktureerimiseks valmisolekut käsitlev ELi kvaliteediraamistik¹⁰ aitab kokku viia ettevõtteid, töötajaid ja nende esindajaid, sotsiaalpartnereid ning riiklikke ja piirkondlikke ametiasutusi, et saavutada muutuste ja restruktureerimise õiglane ja sotsiaalselt vastutustundlik juhtimine. Komisjon kaasab sotsiaalpartnerid asjaomaste Euroopa sotsiaaldialoogi komiteede kaudu vajalike meetmete väljatöötamise ja rakendamise, näiteks töökohtade ja vajalike oskuste kaardistamine, riigisisest ja -välist liikuvust edendavad meetmed.

Töötajate teavitamine ja nendega konsulteerimine ettevõtte tasandil (ja kui on mängus riigiüleised küsimused, siis ka Euroopa tasandil) on samuti väga oluline selleks, et lahendada probleeme, leevendada konflikte ja töötada välja parimad tavad muutuste ettenägemiseks ja restruktureerimise nõuetekohaseks ettevalmistamiseks ja juhtimiseks. Seetõttu on oluline, et liikmesriigid ja asjaomased sidusrühmad rakendaksid ja kasutaksid täiel määral ELi pakutud vahendeid¹¹ terasetööstuse ees seisvate probleemide lahendamiseks.

EL on valmis toetama ka liikmesriikide laiemaid meetmeid aktiivse tööturupoliitika jätkamiseks, mille eesmärgiks on töötutele tööturule naasmiseks vajalike oskuste ja kvalifikatsiooni andmine. 2015. aastal esitas komisjon ettepaneku pikaajalistele töötutele antava toetuse parandamiseks ning aktiivse tööturupoliitika tõhustamiseks. Euroopa Sotsiaalfond on eraldanud 27 miljardit eurot hariduse, koolituse ja elukestva õppe meetmeteks. 2023. aastaks saab ESFist eeldatavasti kasu rohkem kui 10 miljonit töötut osalejat ja 2,9 miljonit inimest omandab tänu ESFi sekkumisele kvalifikatsiooni. Restruktureerimisest mõjutatud töötajad vastavad tõenäoliselt tingimustele kutsealase koolituse saamiseks, ümberõppeks või oskuste täiendamiseks Euroopa Sotsiaalfondi raames piirkondlike ja riiklike rakenduskavade kaudu. Lisaks on oskustesse investeerimine abikõlblik Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fondi raames.

Modernne konkurentsipoliitika tugeva Euroopa terasesektori tarbeks

Konkurentsipoliitikal on oluline koht Euroopa terasetootjate pikaajalise konkurentsivõime toetamisel. Komisjon õhutab liikmesriike ELi ajakohastatud riigiabi

¹⁰ COM (2013) 882.

¹¹ Direktiiv 2009/38/EÜ Euroopa tööõukogu asutamise või töötajate teavitamise ja nendega konsulteerimise korra sisseseadmise kohta liikmesriigiülestes ettevõtetes või kontsernides; direktiiv 2002/14/EÜ, millega kehtestatakse töötajate teavitamise ja nõustamise üldraamistik Euroopa Ühendustes; direktiiv 2001/23/EÜ ettevõtjate, ettevõtete või nende osade üleminekul töötajate õigusi kaitsvate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta; 20. juuli 1998. aasta direktiiv 98/59/EÜ kollektiivseid koondamisi käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta.

raamistikku parimal viisil ära kasutama, kohandades toetust liikmesriigi olukorra, prioriteetide ja piirangutega, kuna see on uue raamistiku kohaselt võimalik.

Selleks et tagada Euroopa tootjatele võrdsed tingimused rahvusvahelisel tasandil, tegutseb komisjon nii mitmepoolselt (OECDs ja WTOs) kui ka kahepoolselt vabakaubanduslepingute kaudu. Komisjon töötab selle nimel, et kõik subsiidiumid oleksid läbipaistvamad ja et kehtestataks konsulteerimismehhanism ja kord piiramatute garantiide ja restruktureerimisabi andmise keelamiseks mitteelujõulistele ettevõtetele, mis on subsiidiumide kõige moonutatavam liik. Euroopa Parlamendi ja nõukogu toetus sellele lähenemisviisile on elulise tähtsusega.

ELi riigiabi eeskirjadega välditakse siseturul võistlemist toetuste andmisel ja edendatakse õiglast suhtumist tõhusatesse tootjatesse, kes rahastavad restruktureerimist omavahenditest. Riigiabi eeskirju on põhjalikult ajakohastatud. Need võimaldavad toetada tõhusate ja tootlike terasetootjate üleilmset konkurentsivõimet. Liikmesriigid peaksid seda uut raamistikku terasetööstuse toetamiseks parimal viisil ära kasutama, seda eelkõige järgmisel viisil.

- Rohkem tuleks toetada piiriüleseid üleeuroopalist huvi pakkuvaid tööstusharuga seotud teadusuuringuid või tehnoloogiaprojekte.
- Teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antava riigiabi eeskirjadega võimaldatakse anda avaliku sektori toetust, et motiveerida energiamahukaid ettevõtteid arendama välja innovatiivseid lahendusi, nagu näiteks CO₂ kogumise ja kasutamise tehnoloogia, ning jõudma erasektori investeeringute alal järele liidu kaubanduspartneritele. Teatavatel juhtudel ei ole sellistest toetustest vaja komisjonile teatada. Komisjon on valmis liikmesriikide ametiasutusi selliste toetusmeetmete kiirel kindlaksmääramisel abistama.
- Seoses energiamahukate tööstusharude energiakuludega julgustatakse liikmesriike kompenseerima taastuenergia toetuskavade kaudseid kulusid.

Heitkogustega kauplemise süsteemi (HKS) suunised võimaldavad liikmesriikidel teatavatel tingimustel korvata mõne energiamahuka tööstusharu kõrgemad elektrikulud, mis tulenevad HKS-i eeskirjadest elektritootjatele (HKSiga seotud kaudsed kulud). Komisjoni ettepanek heitkogustega kauplemise süsteemi reformi kohta õhutab liikmesriike seda võimalust ära kasutama. Ettevõtete taotluse korral on komisjon valmis andma kiiresti lisasuuniseid pikaajaliste energiavarustuslepingute konkurentsihindamise kohta.

C. LOODUSVARADEGA SEOTUD JA KLIIMAPROBLEEMIDE MUUTMINE VÕIMALUSTEKS

Konkurentsivõimelisemad energiahinnad ELi liikmesriikides

Energiamahukate tööstusharude konkurentsivõime ja jätkusuutlikkuse tagamise seisukohast on väga oluline astuda samme energiatõhususe ja konkurentsivõimeliste energiahindade edendamiseks.

Energiahindade hiljutise languse taustal peaks energiakulud nüüd moodustama väiksema osa tootmiskuludest. Energia hulgimüügihind, mis on lähedal energiamahukate tööstusharude makstavale energiahinnale, on praegu rekordiliselt madal ja võrreldav viimase kümnendi või

majanduskriisi eelse kõige madalama tasemega¹². Euroopa lõikes hinnad siiski varieeruvad, mis on sageli liikmesriikide kehtestatud maksude ja lõivude tagajärg. Oluline energiahindade erinevus võrreldes kaubanduspartneritega on ikka veel olemas, kuid viimaste kuude jooksul on see muutunud paremuse poole, seda eriti USAga võrrelduna. Rahvusvaheliste energiahindade osas on toimunud lähenemine ja tundub, et hindade erinevus liigub tagasi kriisieelsele tasemele¹³.

Energiahinnad on siiski väga kõikumad ja võivad uuesti tõusta. Hindade ohjamiseks peab Euroopa vähendama energiatarbimist, sealhulgas õhutama oma tööstust suuremale energiatõhususele, ja edendama konkurentsivõimelisi energiahindu, kasutades ära ühtse turu ja piirkondliku koostöö potentsiaali. Nende eesmärkide toetamiseks esitab komisjon energialiidu strateegia raames peatselt mitu algatust, näiteks ettepanekud elektrituru korralduse, juhtimise, taastuenergia ja energiatõhususe kohta. Energiahindade ja -kulude aruandes, mille komisjon kavatses 2016. aasta suvel esitada, hinnatakse ka elektrihindade prognoositavust energiamahukate tööstusharude suuremahuliste investeeringute jooksul energiatõhusatesse ja vähese CO₂-heitelga tehnoloogiatesse ning aidatakse kaasa energiahindade läbipaistvuse suurendamisele ja paremale mõistmisele. Energiatõhusust toetavad erinevad ELi rahastamisvahendid, näiteks EFSI ning Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondid. Näiteks Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondid toetavad aastatel 2014–2020 ELi tööstuse energiatõhusust, keskkonnahoidlikke tootmisprotsesse ja ressursitõhusust 5,7 miljardi euroga.

Heitkogustega kauplemise süsteemi läbivaatamine

Innovatsioon võib aidata terasesektoril jääda konkurentsivõimeliseks ja kohanduda kliimamuutustest tuleneva uue olukorraga.

Vähem sihikindlast kliimapoliitikast tulenevad madalamad CO₂-ga seotud kulud annavad paljudele kolmandate riikide tootjatele võrreldes Euroopa konkurentidega jätkuvalt ebaõiglase konkurentsieelse. Ehkki Pariisi kokkulepe muudab üldist olukorda ning edastab investoritele, äriühingutele ja poliitikakujundajatele selge sõnumi, et üleilmne üleminek puhtale energiale on möödapääsmatu, ebasoodsa konkurentsiolekorra oht siiski püsib. Seetõttu soovib komisjon heitkogustega kauplemise süsteemi läbivaatamise ettepanekus¹⁴ eraldada tasuta saastekvoote selliselt, et energiamahukad tööstusharud, sealhulgas terasesektor, saaksid piisaval tasemel toetust ja et jätkataks edukamate osalejate premeerimist. Euroopa Ülemkogu

¹² Gaasi hind on praegu viimase kuue aasta kõige madalam (13 eurot/MWh). Elektri hind on pärast 2012. aastal saavutatud tippaset (66 eurot/MWh) langenud ja on nüüd viimase kaheteistkümne aasta madalaimal tasemel (30 eurot/MWh). Terasetööstuse seisukohast oluline söe hind on viimase paari aasta jooksul samuti oluliselt odavnenu ja 2016. aasta alguse seisuga moodustab see vähem kui poole viie aasta tagusest hinnatasemest. Nafta hind saavutas hiljuti viimase 12 aasta madalaima taseme.

¹³ Gaasi hind ELis on nüüd kaks korda (2016. aasta jaanuaris-veebruaris 2,1 korda) kõrgem kui USAs, mitte enam neli korda nagu 2012. aastal. ELi elektri hinnad on praegu ligikaudu 60–70 % kõrgemad kui USA hinnad; 2012. aastal oli vahe kahekordne. Jaapanis on gaasi hind praegu pisut kõrgem kui ELis (2016. aastal 1,1 korda) ja elektri hind 1,8 korda kõrgem kui ELi hind.

¹⁴ COM (2015) 337.

strateegiline otsus säilitada saastekvootide tasuta eraldamise kord ka pärast 2020. aastat ja kasvuhoonegaaside heite ülekandumist käsitlevad kavandatavad sätted on praegu aidanud saavutada õige tasakaalu. Kaasseadusandjad menetlevad praegu ettepanekut seadusandliku tavamenetluse korras ja komisjon kutsub neid üles oma töö võimalikult kiiresti lõpule viima, et reformitud süsteemi saaks vastu võtta. Vajaduse korral annab komisjon töösse täiendava panuse.

Selleks et toetada investeringuid innovatsiooni, nagu CO₂ kogumise ja kasutamise tehnoloogia projektid, on tehtud ettepanek panna pärast 2021. aastat selleks otstarbeks reservi 400 miljonit tonni saastekvooti. Lisaks pannakse kõrvale täiendavad 50 miljonit tonni 2013.–2020. aastal eraldamata jäänud saastekvooti (mis muidu paigutatakse turustabiilsusreservi), et alustada innovatsioonifondi tegevust enne 2021. aastat ja rahastada projekte, mis toetavad murrangulise tehnoloogia kasutuselevõtmist tööstuses.

Ahela sulgemine: ringmajandus

Ringlussevõetud tooraine peab vähendama tootmiskulusid ja mõju keskkonnale. See avab uusi valdkondi äritegevuseks, õhutab tootearendust ja loob töökohti.

Terasejätmeid kasutab peaaegu pool ELi praegustest esmastest terasetootjatest, mis teeb ELi terase ringlussevõtmise valdkonnas üleilmse teerajaja. Jätmetest tootmine muudab tootjad tooraine impordist vähem sõltuvaks. Kuna ringlussevõetud terase tootmiskuludest moodustab suurima osa hind, mida tootjad maksavad vanametalli eest, teeb ELi vanametallituru parandamine sellise tootmise konkurentsivõimelisemaks. Alates jäätmekehtluse lakkamise kriteeriumide vastuvõtmisest raua- ja terasejätmete kohta 2011. aastal on need aidanud kaasa suurema nõudluse tekkimisele ringlussevõetud terase järele.

Ringmajanduse paketiga on komisjon teinud ettepaneku suurendada jäätmete ringlussevõtu määra ning ehitus- ja lammutusjäätmete sorteerimise süsteeme, samuti parandada laiendatud tootjavastutuse kavade toimimist. Komisjon töötab välja eesmärgipärased suunised lammutuskohtade jaoks ja hõlbustab jäätmesaadetisi liikmesriikide vahel. Nimetatud meetmete tulemuseks peaksid olema tõhusamad tarneahelad ja need peaksid aitama luua teisese tooraine tegelikku ühtset turgu.

Lisaks hõlmab ringmajanduse pakett mitut meetet, mille eesmärgiks on innovatiivsete tööstusprotsesside edendamine. Näiteks võimaldab tööstussümbioos ühe tööstusharu jäätmete või kõrvalsaaduste muutmist teise tööstusharu sisendiks ja loob seeläbi uusi turuvõimalusi. Nende protsesside soodustamise kaudu aitab ringmajanduse pakett suurendada tööstusprotsesside materjali- ja energiatõhusust ning suurendab kulupõhist konkurentsivõimet seeläbi, et kõrgete kõrvaldamiskulude kehtestamise asemel hõlbustatakse kõrvalsaaduste, nagu teraseräbu väärtustamist. Teise näitena võib tuua kõrgahju heitgaaside kasutuselevõtmise CO₂ kogumise ja kasutamise kaudu.

Kuid EL astub ka olulisi samme läbipaistvuse suurendamiseks rahvusvahelistel tooraineturgetel ja nendega seotud tuletisinstrumentide turgudel, sealhulgas seoses kriitiliste toorainetega, mille puhul tarnehäirete oht on suur.

3. KOKKUVÕTE

Euroopa terasetööstus seisab silmitsi mitme tõsise probleemiga, mida tekitavad üleilmne tootmisvõimsuse ülejääk, üleilmse ekspordi oluline suurenemine ja enneolematu ebaõiglaste kauplemistavade laine. Komisjon on neist probleemidest teadlik ja võtab kiireid ja sihikindlaid meetmeid mitmes poliitikavaldkonnas. Ehkki tööstusharu enda ülesanne on kohanduda ja olla innovatiivne, et kõnealuste probleemidega jätkusuutlikult toime tulla, saavad Euroopa Liit ja liikmesriigid neid jõupingutusi toetada, säilitades võrdsed tingimused, edendades investeringuid, seda eelkõige kvalifitseeritud tööjõudu, ja luues soodsa ettevõtluskeskkonna. Korrapärased konsultatsioonid kõigi sidusrühmadega ja nende struktuurne kaasamine, sealhulgas kohalikul tasandil, on selles kontekstis eriti oluline.

Komisjon tegutseb sihikindlalt, et reageerida üleilmsest tootmisvõimsuse ülejäägist tulenevatele ebaõiglastele kaubandustavadele. Kuigi praegu kehtib rekordarv kaubanduse kaitsemeetmeid, otsib komisjon täiendavaid võimalusi selliste meetmete vastuvõtmise kiirendamiseks. Kaasseadusandjad peaksid kiiremas korras vastu võtma komisjoni ettepaneku kaubanduse kaitsevahendite moderniseerimise kohta. Samuti tehakse ettepanekuid täiendavate reformide kohta, et kõnealuste vahendite tõhusust veelgi suurendada. Komisjon kavatses kehtestada terasetoodete eelkontrollisüsteemi. Kõik need täiendavad püüdlused on aga edukad vaid siis, kui liikmesriigid, teised ELi institutsioonid ja asutused ning tööstusharu ise neid toetavad.

Terasesektori ees seisvad pikaajalised probleemid ei kao. Hulk investeerimisvahendeid ja sihipäraseid meetmeid valdkondades nagu kaubandus, innovatsioon, konkurentsivõime ja energialiit aitavad terasetööstusel innovatsiooni, ressursitõhususe, ajakohastamise ja reformide abil konkurentsivõime püsida. Kõiki neid Euroopa Liidu pakutavaid vahendeid tuleb parimal viisil ja kiiresti ära kasutada.

Lisaks tähendab terasetööstusse investeerimine ka investeerimist inimestesse. Paljud selle valdkonna vahendid on liikmesriikide kätes, kuid liit pakub selleks olulist rahalist ja muud toetust, sealhulgas Euroopa Sotsiaalfondi kaudu, ning kui peaks osutama vajalikuks töökohtade kiire vähendamine, siis Globaliseerumisega Kohanemise Euroopa Fondi kaudu, mis toetab koondatud töötajate ümberpaigutamist. Tulevase uute oskuste tegevuskavaga plaanib komisjon tihedas koostöös liikmesriikide ja sotsiaalpartneritega luua ühise kohustuse investeerida inimestesse ja nende oskustesse.

Probleemid, millega terasetööstus silmitsi seisab, on tõsised, kuid neid on võimalik lahendada, kui kõik osalised lojaalse koostöö vaimus ühiselt tegutsevad. Komisjon jälgib terasetööstuse olukorda hoolikalt ja on valmis võtma vajaduse korral täiendavaid meetmeid ning kutsub liikmesriike üles kiiremas korras toetama Euroopa ühiseid püüdlusi ja algatusi. Kui tahame säilitada Euroopas jätkusuutliku tööhõive ja majanduskasvu, ei tohi aega kaotada.